

פְּנֵי נִי קִדְשׁ

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפורסם מוהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריערמאן

א ווארט אויף די פרשה

הטעם מדוע נתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה צריך כפרה

אישה הפרם וה' יסלח לה (במדבר ל, יג).

בגמרא (קידושין פא, ב): "במה הכתוב מדבר, באשה שנדרה בניזיר ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה יין ומטמאה למתים".

בהמשך איתא: "רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא [וה' יסלח לה] הוה בכי, אמר, ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה, מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, על אחת כמה וכמה. כיוצא בדבר אתה אומר 'ולא ידע ואשם ונשא עונו' (ויקרא ה, יז), כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה, ומה מי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב אמרה תורה 'ולא ידע ואשם ונשא עונו', מי שנתכוין לאכול חלב ועלה בידו חלב על אחת כמה וכמה. איסי בן יהודה אומר, 'ולא ידע ואשם ונשא עונו', על דבר זה ידו כל הדווים".

יש להבין, מדוע דייקא על הפסוק השני 'ולא ידע ואשם' אמר איסי בן יהודה 'על דבר זה ידו כל הדווים', ולא אמר כן על הפסוק הראשון 'וה' יסלח לה'.

ונראה לבאר, דהנה הכלל הוא (קידושין לט, ב) 'מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה', אמנם, צדיקים הקב"ה מדקדק עמיהם כחוט השערה (יבמות קא, ב), ולכן הקב"ה מעניש אותם אף על פגמים דקים שאדם פשוט אינו נענש עליהם, ובכלל זה, מחשבה רעה.

והנה, הפסוק 'וה' יסלח לה' מיידי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, דהיינו, שהיה לו מחשבה רעה, והמעשה לא היה רע, ואילו הפסוק 'ולא ידע ואשם ונשא עונו' מיידי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב, דהיינו, שהיה לו מחשבה טובה, והמעשה היה רע.

ממילא מובנים דברי הגמרא כמין חומר, כי הפסוק הראשון מדבר במחשבה רעה גרידא (נתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה), ולכן סתם בני-אדם לא יוכלו להבין מדוע צריכים כפרה על זה (שהרי 'אין הקב"ה מצרפה למעשה'), ואמנם, רבי עקיבא - שהיה

צדיק גמור - הבין שגם במחשבה רעה בלבד יש פגם, והראיה, שהרי צדיקים גמורים נענשים גם על זה, ולכן דייקא הוא הבין שגם על זה צריכים כפרה (ולאור הנהגה זו היה בוכה, כי אם בזה צריך סליחה, הרי כל שכן צריכים סליחה בנתכוין לאכול בשר חזיר ואכל בשר חזיר).

לעומת זה, הפסוק השני מדבר במעשה רע (נתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב), ובזה יבין כל אחד שצריכים כפרה, ולכן 'על דבר זה ידו כל הדווים', כי דבר זה מובן לכל אחד ולא רק לצדיקים (ולכן כולם יכולים ללמוד מזה, דכל שכן מי שנתכוין לאכול חלב ואכל חלב שהוא צריך כפרה ועונש).

(סעודה א' תשל"ה)

התכללות המזון העם עם צדיקים והתכללות הצדיקים עם המזון העם

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן (במדבר לג, א).

במדרש (במדבר ר, כג, ב): "זהו שאמר הכתוב (תהלים עז, כא) 'נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן'. נראה לפרש, דהנה כתיב בהקברת הפסח (שמות יב, כח) 'וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו', וברש"י: 'מהו 'כן עשו', אף משה ואהרן כן עשו'.

וביאר כ"ק מרן מהרי"ח ז"ע, שמשם ואהרן זכו להשגות גבוהות ונעלות במצות הפסח, ואילו בני-ישראל לא זכו לכך, אמנם קיימו את המצוה מתוך אמונה פשוטה בה' ובמשה עבדו, ולכן

כאשר ניגשו בני-ישראל לקיים את המצוה התכללו עם ההשגות הנעלות של משה ואהרן, ואף משה ואהרן כן עשו להתכלל עם האמונה פשוטה של בני-ישראל. ע"כ.

ענין זה נמשך בכל שנות שהותם במדבר, וכן בשאר הגלויות, שבני-ישראל מתעלים ומתחזקים בכל מצב מכח התכללותם עם משה ואהרן וצדיקי הדורות, ואף הצדיקים מקבלים סיוע ועזר לעבודת קדשם מכח התכללותם עם כלל ישראל ("והכהנים והעם העומדים בעורה, פירוש, שהעם עמדם בעזרתו... כי האמנם הוא [הכהן גדול] מובחר האנושי מכלל ישראל, אף על פי כן לא היה בכוחו לגשת אל הקדש בלתי סעד ועזר מבני ישראל אשר נתנו בו כח", "תפארת שלמה" פר' אחרי).

זהו שכתוב: "נחית כצאן עמך". כמו שמצינו במצות "משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח" (שמות יב, כא) שהיתה "ביד משה ואהרן", שהיו כלולים זה בזה, בני-ישראל היו זקוקים למשה ואהרן (להתכלל עם השגותיהם), ומשה ואהרן היו זקוקים לבני-ישראל (להתכלל עם אמונתם), כך בכל שנות המדבר ובשאר הגלויות (בכל "מסעי בני ישראל"), בני-ישראל צריכים סעד לתמכם מצד משה ואהרן ושאר הצדיקים, ואף הצדיקים צריכים סעד ועזר מצד עבודת המזון העם, כי הם קשורים ותלויים אלו באלו.

(סעודה ב' תשל)

החילוק בין "מוצאיהם למסעיהם" לבין "מסעיהם למוצאיהם"

ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם (במדבר לג, ב).

ידוע הדיוק על שינוי הלשונות, שבתחילה נאמר "מוצאיהם למסעיהם", ובסוף נאמר להיפך "מסעיהם למוצאיהם".

ונראה לפרש, כי יש שני אופנים של מעבר ממקום למקום:

- א. כשמתגורר במקום טוב ונוח ומרווח, אלא שנזדמן לו מקום יותר טוב ויותר נוח, ולכן הוא מעתיק משכנו למקום השני.
- ב. כשמתגורר במקום גרוע, ואינו מסוגל עוד לסבול גריעות המקום, והוא בורח משם למקום אחר טוב ונוח ומרווח.

החילוק בין שני אופנים אלו הוא, כי באופן הראשון אין המטרה להפטר ולברוח מהמקום הראשון, שהרי המקום היה טוב ונוח, אלא המטרה היא להגיע למקום השני שהוא יותר טוב, ואילו באופן השני המטרה היא בעיקר להפטר ולברוח מהמקום הגרוע, כי הוא אינו מסוגל להמשיך לסבול אפילו רגע אחד.

והנה, "אלה מסעי בני ישראל" מדבר במסעותיהם של בני-ישראל במדבר, ונוסף שם גם רמז לשאר הגלויות, כפי שאמר דורשי רשומות שהראשי תיבות של אלה מסעי בני ישראל הוא הראשי תיבות של ארבע הגלויות א'דום מ'די ב'בל י'ון.

החילוק בין המסעות במדבר לבין המסעות בגלות הוא, כי במדבר היו בני-ישראל במקומות נוחים וטובים, שהרי לא חסר להם מאומה, מן ובאר וענני כבוד, ובכל זאת נסעו לארץ ישראל, כי ידעו ששם יהיה להם יותר טוב, "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה" (דברים יא, יב), ואילו בגלות יושבים בני-ישראל במקום גרועים ורעים, וחפצם ותשוקתם היא להפטר מבור גלותם, כי אינם יכולים לסבול זאת.

זהו הרמז בפסוק: "ויכתוב משה" - משה רבינו כתב את המסעות שהיו במדבר, ומסעות אלו היו בבחינת "מוצאיהם למסעיהם", יציאתם ממקומות מושבותיהם לא היתה מחמת הרצון לצאת ולברוח משם, אלא בגלל רצונם לנסוע לארץ ישראל, ואילו "ואלה" - רומז לשאר הגלויות (ו' אלה - ו"ו מוסיף על ענין ראשון, דהיינו, התוספת הנרמזת בפסוק "אלה מסעי בני ישראל"), שבהם היא המצב "מסעיהם למוצאיהם", נסיעתם ממקום למקום תהא מחמת הרצון לצאת ולברוח משם, כי לא יוכלו לסבול את הצרות והעדר המנוחה בכל המקומות האלה.

(סעודה ג' תשמ)

חורבן ירושלים - מחמת חילול כבוד שמים
כתוצאה מביזוי כבוד החכמים והיראים

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה... לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבזו בה תלמידי חכמים (שבת קיט, ב).

לכאורה קשה ליישב שתי מימרות אלו בהדי הדדי, כי אם "ביזו בה תלמידי חכמים", הרי בוודאי שלא היו מקבלים מהם תוכחה, ואם כן לא היו מחויבים להוכיחם (שהרי "כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע", יבמות סה, ב), ואם כן מה היה הפגם בכך "שלא הוכיחו זה את זה"?

כדי ליישב הקושיא יש להקדים הסיפור הידוע המובא בגמרא (גיטין נה, ב) "אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים", שיהודי עשיר ומכובד ערך סעודה גדולה לכל ידידיו ומכריו, ביניהם היו גדולי חכמי ירושלים, ובטעות הזומן לסעודה "בר קמצא" שונאו במקום "קמצא" ידידו, וכשראהו כעס עליו מאד, וסילקו בבושת פנים, ללא שום מחאה מצד חכמי ישראל. "אמר, הואיל והווי יתבי רבנן ולא מחו ביה, שמע מינה קא ניחא להו, איזיל איכול בהו קורצא בי מלכא", ומשם נתגלגל החורבן הנורא של בית שני. עד כאן תוכן המעשה בקצרה.

ונראה לבאר, שבקרב בני-ישראל היו אז שלש כתות: א. צדיקים וחכמים ואנשי מעלה אמיתיים. ב. אנשים פחותים וגסים, שלא היה להם שום שיג ושיח עם הצדיקים והחכמים. ג. אנשים צבועים, שהסתובבו עם הצדיקים והחכמים, וכלפי חוץ היו נראים כיהודים יראים ושלמים, אך בתוך תוכם היו רקובים עד היסוד, ועליהם אמר ינאי המלך לאשתו (סוטה כב, ב): "אל תיראי מן הפרושין ולא ממי שאינן פרושין, אלא מן הצבועין שדומין לפרושין".

צביעותם של אנשי הכת השלישית גרמה לחילול ה' גדול ועצום, כי מצד אחד היו מסתובבים בין החכמים, והיו מראים את עצמם כאילו הם חלק מהם, ומצד שני היו עושים מעשים אשר לא ייעשו, ומתוך כך היו המון העם בזים לצדיקים ולחכמים על כך שאנשים "משלהם" עשו מעשים אלו.

אלמלי היו החכמים מוכיחים את הצבועים על מעשיהם בכל עת מצוא, היו מגלים בכך בשער בת רבים כי צבועים אלו אינם אנשים "משלהם" כלל, וחזותם החיצונית היא חזות מזויפת שאינה משקפת את פנימיותם הרקובה, ומתוך כך לא היו המון העם בזים לחכמים על מעשי הצבועים, כי היו יודעים שאין כל קשר ושייכות בין החכמים לצבועים, אבל מאחר שלא הוכיחו אותם, היו האנשים הפחותים מקשרים בין הצבועים ומעשיהם לבין הצדיקים והחכמים, ומתוך כך היו בזים לצדיקים, ונתחלל כבוד שמים לעין כל.

ממילא עולים שתי המימרות בקנה אחד כפתור ופרח, כי זה גופא "שלא הוכיחו זה את זה" גרם לכך "שבזו בה תלמידי חכמים", כי העדר התוכחה גרם להמון העם לחשוב על הצבועים שהם שייכים לכת החכמים, ובעקבות כך היו בזים לחכמים בגלל מעללי הצבועים, וגלל כן חרבה ירושלים.

ענין זה בא לידי ביטוי במעשה דקמצא ובר קמצא, כי בעל-הבית היה מקורב לחכמים שבדור, ולכן כיבדוהו בנוכחותם בסעודה, אולם, בפועל היה רקוב, והעדות לכך היא התנהגותו הבזויה כנגד "בר קמצא", ואלמלי היו החכמים מוכיחים אותו, היה מתגלה בכך שאינם שלימים עמו ועם מעלליו, וממילא לא היו המון בזים להם. ומוזה שלא הוכיחוהו, הסיק בר קמצא, שהחכמים והצבועים הם היינו הך, וגלל כן החל לבזו לחכמי הדור, ונתחלל כבוד שמים ונרמס כבוד התורה בריש גלי, וגלל כן חרבה ירושלים.

ומזה נלמד, שכאשר יתרומם ויתנשא כבוד התורה וכבוד יראי ה' לעילא ולעילא, יתוקן הפגם שבגללו חרבה ירושלים, ו"יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת באמור לציון מלך אלקיך". אמן.

(סעודה ג' פר' בלק תשלד)

בעת שנולד האר"י הקדוש ז"ע נתגלה אליהו הנביא לאביו רבי שלמה ז"ל ואמר לו: "הזהר ביום מילתו של בנך אשר יוולד לך, שלא תמול אותו עד שתראני עומד אצלך בבית המדרש". ביום שמיני למילתו הוליכו את התינוק לבית המדרש, וכבר הגיעה השעה היעודה, ואביו לא רצה בשום אופן להתחיל את מעמד הברית. לאחר המתנה של כחצי שעה, החלו הקהל לגעור ברבי שלמה, מדוע הוא מתעכב כ"כ, ואולם, הוא לא שת לבו לגערותיהם.

לאחר זמן מועט ראה את אליהו הנביא, ואמר לו אליהו: "שב על הכסא", והוא ישב והילד בידו, בא אליהו וישב על גבי חיקו של אביו, ולקח את התינוק מידו והניחו על חיקו ותפסו בשתי ידי, והמוהל מל ולא ראה שום דבר. לאחר הברית החזיר אליהו את התינוק לאביו, ואמר לו: "לך והחזיק בו, כי אור גדול ייצא ממנו לכל ישראל ולכל העולם".

(ה' מנ"א תשנח)

מובא בספר "עמק המלך":

פעם אחת נכנס אצלו תלמידו רבי שמואל די אוזידה בעל ה"מדרש שמואל", וקם האר"י מלא קומתו מלפניו, ואמר לו, ברוך הבא, ולקח אותו בידו והושיב אותו ליד ימינו, ודיבר עמו מה שהיה צריך לדבר עמו, ויצא.

לאחר שיצא שאל רבי חיים ויטאל את האר"י ז"ל: "למה עמד מורי מפני הבחור הזה ועשה לו כל הכבוד הזה?! אמר לו: "חייך שלא קמתי אלא לפני רבי פנחס בן יאיר שנכנס עמו מעל ראשו, והטעם, שעשה היום מצוה אחת שנהג רבי פנחס בן יאיר לקיים, על כן נתלבשה בו נשמתו". מיד כששמע זה הדבר מפי הרב, החל רבי חיים ויטאל לרוץ אחר רבי שמואל די אוזידה, וכשהשיגו שאל אותו: "בחיך תאמר לי, מה מצוה קיימת בזה היום שכך וכך סיפר לנו עליך הרב". וענה לו: "חייך שהיום באשמורת הבוקר כשהלכתי להיות מעשרה ראשונים בבית הכנסת עברתי לפני בית אחד, ושמעתי בכיות גדולות בתוכו, נכנסתי לשאול על מה הם בוכים, וראיתי אותם כולם ערומים מחמת שגנבים חתרו חתירה בלילה ונכנסו ולקחו כל אשר להם. מיד נכמרו רחמי עליהם, פשטתי את מלבושי העליון ונתתי אותו להם, ואני הלכתי לביתי ולבשתי לבוש השבת שיש לי".

כשחזר רבי חיים אל האר"י ז"ל וסיפר לו המעשה, אמר לו: "בוודאי בשביל מצוה זו שלבשתי ערומים נתלבשה בו נשמתו של רבי פנחס בן יאיר, היות שגם הוא נהג כל ימיו לגמול חסד עם כל בני אדם".

(שם)

החסיד רבי אברהם הלוי היה משמש אצל האר"י הקדוש. פעם נכנס אצלו בשבת פר' בלק ומצאו ישן שינת צהריים, וראה שהוא מרחש בשפתיו בלחש באמצע השינה. הלך רבי אברהם והטה אזנו לשמוע את דבריו, ובתוך כך ניעור האר"י ז"ל משנתו, ושאלו לרצונו, וענה: "ראיתי שמרחשין שפתי הרב, והייתי את אזני לשמוע את דבריו".

אמר לו האר"י ז"ל: "תמיד כשאני ישן נשמתי עולה למעלה, ואז מוסרים לי רזי וגנוזי התורה אשר לא נשמעו ולא נודעו אף בזמן התנאים הקדושים", אמר לו רבי אברהם: "ולא יגלה לי הרב מה שלמדוהו עכשיו?! החל האר"י ז"ל לשחק, ואמר לו: "מעיד אני עלי שמים וארץ, אילו הייתי דורש שמונים שנים רצופים לא יכולתי לסיים מה שלמדתי בזה הפעם בפרשת בלעם האתון".

(שם)

האר"י ז"ל אמר על הפסוק (תהלים סח, ט) "עלית למרום שבית שבי", שכאשר עלה משה רבינו למרום בשעת קבלת התורה, מצא את מלאך המות, ושבה הימנו את נשמת התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, שב"י ראשי תיבות ש'מעון ב'ר' יוחאי, כדי שהוא יסייע בעדו לגלות לעם ה' את תורת הנסתר בזוהר הקדוש.

והחיד"א ז"ל מביא הוספה על כך ב"שם הגדולים", שמשם רבינו לקח ממלאך המות גם את נשמתו של האר"י הקדוש, שב"י ראשי תיבות י'צחק ב'ן ש'למה, כדי שייסייע בעד רשב"י לגלות לעם ה' את תורת הקבלה.

(ה' מנ"א תשסד)

מדרו זה נרמז ע"י יידישו הרה"ח ר' יצחק אייזיק פריער שליט"א

לעילוי נשמת אביו החסיד הנפואר המפורסם הבלתי נשכח, אש קודש לבעלזא ר' אלכסנדר ב"ר אברהם צבי ז"ל פריער

תודתנו והוקרתנו נתונה לידידינו שתרמו מהוונם להצלחת הוצאת גליון זה

הרה"ח ר' אשר לוסטיגמן שליט"א - י"ם
לעילוי נשמת אביו
הרה"ח ר' אברהם ב"ר מנחם מנדל ז"ל

הרב שלום מוסקוביץ שליט"א
ראש קבוצת "ברכה ושלוש"
בביהמ"ד 'בית פנחס' אשדוד

לרגל השמחה הגדולה בלידת נכדו בכורו

אצל חתנו פנ"ח הרב חיים מאיר רוקח שליט"א
במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

הרה"ח ר' משה לאמפיץ שליט"א - י"ם
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו הבה"ח אפרים נ"ו
במז"ט ובשעתו"מ

לעילוי נשמת
העסקן הדגול הרה"ח ר' אברהם יהודה
ב"ד ישעיהו עקיבא ז"ל פינר

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ברוך ב"ר אברהם מרדכי ז"ל
מרת ביילא בת הר"ר אהרן זאב ע"ה שוורץ

הרה"ח ר' שמואל יעקב גלנדאר שליט"א - י"ם
לעילוי נשמת אביו
הרה"ח ר' יוחנן ב"ר מרדכי ז"ל

הרה"ח ר' ישראל פרידמן שליט"א - ב"ב
לרגל שמחת אירוסית בתו
במז"ט ובשעתו"מ

הרה"ח ר' מנחם יעקב בר"פ שפירא שליט"א - אשדוד
לרגל שמחת לידת בתו
במז"ט ובשעתו"מ